

23.10.5

89a (מסנה ה') → 90a (סיום הפרק)

1. והיה האיש אשר לא ישמע אל דברי אשר ידבר בשמי אנכי אדרש מעמו: דברים יח, יט
 2. אך הנביא אשר יזיד לדבר דבר בשמי את אשר לא צויתיו לדבר ואשר ידבר בשם אלהים אחרים ומת הנביא ההוא: דברים יח, כ
 3. ועש לו צדקה? הן כנענה קרני ברזל ויאמר לה אמר ה' באלה תנגח את ארם עד פלותם: דה"ב יח, י
 4. ויאמר ה' מי יפתה את אחאב ויעל ויפל ברמת גלעד ויאמר זה בכה וזה אמר בכה: ויצא הרוח ויעמד לפני ה' ויאמר אני אפתנו ויאמר ה' אליו במה: ויאמר
 אצא והייתי רוח שקר בפי כל נביאיו ויאמר תפתה וגם תוכל צא ועשה כן: מ"א כב, כ-כב
 5. זדון לבך השיאך שכני בחגי סלע מרום שבתו אמר בלבו מי יורדני ארץ: עובדיה א, ג
 6. תפלצתך השיא אתך זדון לבך שכני בחגי הסלע תפשי מרום גבעה כי תגביה כנשר קנף משם אורידך נאם ה': ירמיהו מט, טז
 7. ויאמר 'הושפט האין פה נביא לה' עוד ונדדשה מאותו: מ"א כב, ז
 8. לה אמר ה' צבאות הנני שבר את קשת עולם ראשית גבורתם: ירמיהו מט, לה
 9. והיה בשנה ההיא בראשית ממלכת צדקיה מלך יהודה בשנת בשנה הרבעית בחדש החמישי אמר אלי הנביה בן עזר הנביא אשר מגבעון בבית ה' לעיני הפהנים
 וכל העם לאמר: לה אמר ה' צבאות אלהי ישראל לאמר שברתי את על מלך בבל: ירמיהו כח, א-ב
 10. ואיש אחד מבני הנביאים אמר אל רעהו בדבר ה' הפיני נא וימאן האיש להכתו: מ"א כ, לה
 11. ויאמר לו יען אשר לא שמעת בקול ה' הנך הולך מאתי והנך הארצה וילך מאצלו וימצאהו הארצה: מ"א כ, לו
 12. כי כן צוה אתי בדבר ה' לאמר לא תאכל לחם ולא תשתה מים ולא תשוב בדרך אשר הלכת: מ"א יג, ט
 13. ויאמר לו גם אני נביא כמוך ומלאך דבר אלי בדבר ה' לאמר השבהו אתך אל ביתך ויאכל לחם וישת מים כחש לו: מ"א יג, יח
 14. וישב אתו ויאכל לחם בביתו וישת מים: מ"א יג, יט
 15. וילך וימצאהו ארצה בדרך וימיתו ותהי נבלתו משלכת בדרך והחמור עמד אצלה והארצה עמד אצל הנבלה: מ"א יג, כד
 16. כי לא יעשה אדני ה' דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים: עמוס ג, ז
 17. והיה אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני: בראשית כב, א
 18. ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק: בראשית כא, ח
 19. הנסה דבר אלקי תלאה ועצר במלון מי יוכל: הנה ישרת רבים וידים רפות תחזק: כושל יקמון מלך ובקרים פרועות תאמץ: כי עתה תבוא אלקי ותלא ותגד ערך ותבהל: איוב ד, ב-ה
 20. ואני בתמי אלקי פדני וחנוני: תהלים כו, יא
 21. הלא יראתך כסלתך תקוונתך ותם דרכיך: זכר נא מי הוא נקי אבד ויפאה ישרים נכחדו: איוב ד, ו-ז
 22. ויאמר קח נא את בנך את יחידיך אשר אהבת את יצחק ולך לך אל ארץ המרה והעלהו שם לעלה על אחד ההרים אשר אמר אלקי: בראשית כב, ב
 23. והנביא ההוא או חלם החלום ההוא יומת כי דבר סרה על ה' אלהיכם ... להדיחך מן הדרך אשר צנף ה' אלהיך ללכת בה ובערת הרע מקרבך: דברים יג, ו
 24. ונתצתם את מזבחתם ושברתם את מצבתם ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעו ויאבדתם את שמם מן המקום ההוא: דברים יג, ג
 25. ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו ובערת הרע מקרבך: דברים יט, ט

I נביא השקר parameters of משנה ה' vv. 1-2

- a מחוייבי מיתה ב"ד (חנק)
 - i If: he pronounces prophecy which he never heard (like כנענה בן [vv. 3-7])
 - 1 Source: v. 2 – אשר יזיד לדבר בשמי
 - ii Of if: he pronounces prophecy not said to him like עזר בן חנניה (vv. 8 – 9)
 - 1 Source: v. 2 – אשר לא צויתיו
 - iii ע"ז (משנה ה'), or if: he prophesizes in the name of ז'
 - 1 Source: v. 2 – ואשר ידבר בשם אלהים אחרים
 - b מחוייבי מיתה בידי שמים
 - i If: a prophet represses his prophecy (like יונה)
 - 1 Source: v. 1- read ישמע as ישמיע (publicize)
 - ii Or: if he refuses to obey the נביא (like נביא who refused to hit the איש האלהים – vv. 10-11)
 - 1 Source: v. 1 – אשר לא ישמע
 - iii Or: if he violates his own prophecy (like "עדרו" who ate in the שומרון – vv. 12-15)
 - 1 Source: v. 1 – לא ישמע אל דברי – 1
 - iv Dissent: מכות תנא taught before חסדא ר' – these get
 - 1 Challenge: how would we know (or be able to give him התראה)?
 - (a) Answer: his colleagues know, as per v. 16;
 - (b) Challenge: perhaps the Divine will changed
 - (i) Answer: if so, other נביאים would have been notified
 - (ii) Question: if יונה wasn't informed that the decree on יונה was rescinded
 - 1. Answer: the wording was equivocal – נהפכת could mean destroyed or rehabilitated
 - 2 Challenge: how could someone be liable for not listening to a נביא? (Answer: if he first gives a sign)
 - (a) Challenge: in v. 10, no sign was given?
 - (b) Answer: that איש האלהים ("מיכה") was מוחזק as a נביא – else, why did יצחק obey אברהם at the עקידה? And why did יצחק obey אליהו at הר הכרמל to offer קדשים outside of the precincts of the מקדש?
 - (i) Tangent: Aggadec excursus on יצחק עקידת (vv. 17-22)

- II Disputes about form of execution for נביא שהדיח and עיר הנדחת (ר"ש – חנק – ר"ש) מדיחי עיר הנדחת
- a רבנן: compare נביא שהדיח to a מסית (חנק – מסית); then compare עיר הנדחת to either
- b ר"ש: applies יומת (default – חנק) to נביא שהדיח, which becomes the model for עיר הנדחת - both misleading groups (
- i As opposed to: מסית which is misleading individual
- ii Challenge: why not infer מהדיוט, not using נביא as model?
- 1 Answer: once he's misleading to עבודה זרה, he's no longer a נביא (greatest "הדיוט" possible)
- c Dispute ר"ש/רבנן regarding the range of the dispute ר' המנונא and ר"ח
- i ר"ח: only dispute if the נביא either uproots all or modifies part of prohibitions of ע"ז
- 1 But: if he uproots any other מצוה – all agree to חנק
- 2 And: if he modifies any other מצוה – all agree that he is exempt
- 3 Challenge (ר' המנונא): interpretation of v. 23 includes culpability for מ"ע and מ"ת – what עשה is there re: ע"ז?
- (a) Answer: v. 24 – to destroy idolatry
- ii ר' המנונא: only dispute if the נביא uproots all of any מצוה or modifies part of ע"ז
- 1 But: if he modifies part of any other מצוה – פטור
- iii as challenge to both): if he pronounces an uprooting of anything from the תורה – liable; if he modifies; ר"ש exempts; any if he even temporarily suspends a prohibition of ע"ז – all agree that he is חייב
- 1 אבוי understood like ר"ח and interpreted the ברייתא in kind:
- (a) לעקור דבר מן התורה – refers to other מצוות, all agree to חנק
- (b) לקיים מקצת ולבטל מקצת ר"ש פוטר – and the רבנן exempt as well
- (c) And: even a temporary suspension of ע"ז, all agree that he is liable – each as per his own method
- 2 רבא: understood like ר"ה and interpreted the ברייתא in kind:
- (a) לעקור דבר מן התורה – refers to all מצוות – even ע"ז – liable- each per his own method (חנק/סקילה)
- (b) לקיים מקצת ולבטל מקצת ר"ש פוטר – and the רבנן exempt as well
- (c) And: even a temporary suspension of ע"ז, all agree that he is liable – each as per his own method
- iv ר' יוחנן: anything that a נביא directs must be followed, except for ע"ז – even if he makes the sun stand still, ignore him
- 1 ר"ע: ה' wouldn't give such a sign; but the תורה is referring to a נביא מוחזק (like עזר בן עזר) who then sours
- III remainder of list of מחוייבי חנק
- a Prophesying in name of ע"ז: even if his prophecy aligns perfectly with normative practice
- b Adultery: even if the marriage wasn't yet consummated; once she has entered the חופה, it falls under rubric of איש
- c זוממי ב"כ ובועלה: the one exception where זוממים do not get what they intended to give to their victim
- i Source: ר' יוסי (ברייתא) – as per v. 25; in our case, where the death of the בועל isn't the same as the נבעלת – ע"ז get "his" as opposed to "hers".